

POREZ NA DOHODAK U RH

Popović, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:711155>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-09-23**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

POREZ NA DOHODAK U RH

Mentor:

prof. dr. sc. Nikolić Nikša

Studentica:

Martina Popović, 4150040

Split, rujan, 2018. god.

SADRŽAJ:

UVOD.....	1
1. OPĆE KARAKTERISTIKE POREZA NA DOHODAK.....	2
2. POREZ NA DOHODAK U EU.....	8
3. POREZ NA DOHODAK U RH.....	15
3.1 Povijesni razvitak.....	27
3.2 Pravna regulativa poreza na dohodak.....	32
3.3 Uloga poreza na dohodak u poreznom sustavu RH.....	33
4. ZAKLJUČAK.....	40
LITERATURA.....	41
PRILOZI.....	43
SAŽETAK/SUMMARY.....	46

UVOD

Problem i predmet istraživanja, ciljevi istraživanja

Porezi općenito, zbog svoje promjenjivosti nikada nisu u dovoljnoj mjeri istraženi, te su zbog toga stalno predmet rasprava. Predmet istraživanja je porez na dohodak koji je jedan od najvažnijih izvora poreznih prihoda svake suvremene države, a shodno tome postoji potreba za analizom oporezivanja dohotka i analizom ukupnog poreznog opterećenja plaća, kako bi se utvrdilo na koji način i u kolikoj mjeri tereti porezne obveznike. Cilj istraživanja je razraditi osnovne elemente poreza na dohodak, od poreznog obveznika, porezne osnovice, dohotka i izvora dohotka, porezno razdoblje pa sve do poreznih stopa. Također istražiti povijesni razvitak poreza na dohodak u RH te stope poreza na dohodak u zemljama članicama EU i njihove promjene.

Metode istraživanja

Metode koje su se koristile prilikom izrade završnog rada su povijesna i statistička metoda, metoda analize, metoda sinteze, deduktivna metoda te metoda deskripcije. U izradi rada korišteni su brojni zakonski propisi i podzakonski akti koji uređuju ovu materiju kao što su Zakon o porezu na dohodak, Pravilnik o porezu na dohodak, Opći porezni zakon. Također su korištene stručne literature o porezima, članci, mrežne stranice Porezne uprave te statistički podaci i primjeri koji su bili na raspolaganju.

Sadržaj i struktura rada

Sadržaj i struktura rada koncipirana je na način da se u prvom dijelu završnog rada navode i objašnjavaju opće karakteristike poreza na dohodak. U drugom dijelu završnog rada je riječ o porezu na dohodak u zemljama članicama Europske unije te njihovim stopama i promjenama. U trećem dijelu završnog rada se govori o porezu na dohodak u RH, njegovom povijesnom razvitku od 1994.god pa sve do danas. Navodi se pravna regulative te uloga poreza na dohodak u poreznom sustavu RH. U četvrtom dijelu završnog rada, odnosno u zaključku se objašnjava do kojih se spoznaja došlo temeljem izrade ovog rada te se daje vlastiti osvrt na cijelu problematiku.

1. OPĆE KARAKTERISTIKE POREZA NA DOHODAK

Porez na dohodak je porezni oblik koji obuhvaća dohodak svih fizičkih osoba. Utvrđuje se i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak. Porez na dohodak definira se kao izravni porez jer se radi o nametu kojim se oporezuje oporezivi dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi porezni teret.

Porez na dohodak definira se kao izravni porez, tj. kao porez koji se nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koje bi trebali snositi porezni teret. Porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza, dok je porez na promet najtipičniji neizravni porez.

Porez na dohodak nema dugu povijest, već je relativno novi porezni oblik, razvio se u Engleskoj krajem 18. stoljeća, za potrebe financiranja rata protiv Napoleona.¹ Nakon rata i pobjede protiv Napoleona, porez na dohodak nakratko se prestaje ubirati u engleskom poreznom sustavu, da bi se sredinom 19. stoljeća ponovo počeo ubirati za potrebe financiranja javnih rashoda jer su se znatno smanjili prihodi od carina zbog prelaska na slobodnu trgovinu. Porez na dohodak u Engleskoj je poslužio kao inspiracija drugim europskim zemljama u uvođenju poreza na dohodak u svoje porezne sustave.² Zakonom iz 1920. godine počeo se ubirati porez na dohodak na području čitave Njemačke. Već tada se pronalaze razlike između engleskog i njemačkog poreza na dohodak. Engleski porezni sustav primjenjivao je analitički porez na dohodak jer je bio podijeljen na pet poreza, a njemački porezni sustav se koncentrirao na sintetički porez na dohodak. Porez na dohodak u švicarskom poreznom sustavu se pojavljuje tijekom 19. stoljeća samo na razini pojedinih kantona da bi tek 1940. godine bio uveden na razini saveza tj. cjelokupne Švicarske. U Sjedinjenim Američkim Državama također se prvi put uvodi porez na dohodak za vrijeme građanskog rata u 19. stoljeću kao značajni izvor financiranja troškova tog rata. Međutim, nakon završetka rata on se prestaje ubirati te se uz mnoge pokušaje ponovnog uvođenja poreza na dohodak, Kongres konačno uspio izboriti za ubiranje istog od 1913. godine.

¹ Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001., str.222.

² Ibid., str.223.

Austrijski porezni sustav od 1898. godine uključivao je i porez na dohodak.³ Austrijski porezni sustav primjenjivao se i na područje Hrvatske, točnije samo u Dalmaciji. Mađarski porezni sustav primjenjivao se u ostalim dijelovima Hrvatske od 1915. godine. Tada se u mađarskom poreznom sustavu počinje ubirati porez na dohodak (dohodarina). Kasnije u Jugoslaviji, porez na dohodak se tek uvodi 1959. godine kao porez iz ukupnog prihoda građana (po uzoru na Englesku uspostavlja se cedularno oporezivanje dohotka). Javlja se kao dopunski porez. Tek od 1. siječnja 1994. godine primjenjuje se sintetički (jedinstveni) porez na dohodak.

U odnosu na ostale europske zemlje, Francuska je porez na dohodak uvela tek 1914. godine i tada se prvi put porez na dohodak spominje kao način oporezivanja. Japan je uveo taj oblik oporezivanja prije Francuske i to još 1887. godine.

Najvažnije pretpostavke za uvođenje poreza na dohodak su:

- više izvora iz kojih porezni obveznik ostvaruje svoju gospodarsku snagu,
- postojanje odgovarajućih podataka za razrez poreza,
- osposobljeno činovništvo,
- utvrđen sadržaj pojma dohodak,
- shvaćanje da je nužna suradnja između poreznih tijela i poreznih obveznika.⁴

Kada je riječ o osnovnim oblicima poreza na dohodak moguće je razlikovati 3 osnovna oblika tog poreza. To su engleski, romanski te germanski tip poreza na dohodak.

Za **engleski oblik** poreza na dohodak značajno je to što se kod takvog oblika dohodak fizičkih osoba najprije oporezuje primjenom proporcionalnog općeg poreza na dohodak (eng. income tax) na pojedine dijelove dohotka, a potom se oni dohodci koji prelaze neki utvrđeni iznos, oporezuju primjenom dodatnog progresivnog poreza (eng. surtax). Radi se o primjeni dvaju različitih poreza, tako da se primjenom općeg poreza na dohodak više uzima u obzir osobne karakteristike poreznog obveznika, negoli je to slučaj kod primjene dodatnog progresivnog poreza. Opći porez na dohodak

³ Ibid., str.225.

⁴ www.pravst.unist.hr/dokumenti/novosti/blog/blog_dodfile_porezni_sustav.ppt

se ubire od tzv. cedula koje su (dijelom) podijeljene na različite slučajeve (eng. cases), pa se za cedule i slučajeve primjenjuju posebne odredbe pri utvrđivanju oporezivog iznosa pojedinog prihoda.

Romanski oblik poreza na dohodak je oblik poreza na dohodak koji se još uvijek oslanja na cedule kao sastavni dio postupka oporezivanja dohotka, budući da se određene vrste prihoda oporezuju cedularnim porezima, stoga su poznati pod nazivom "porezi na određene vrste prihoda". Ti su cedularni porezi dijelom proporcionalni, a dijelom progresivni i pri oporezivanju njihovom primjenom ne uzimaju se u obzir nikakve posebne okolnosti povezane uz osobu poreznog obveznika (razlika između romanskog i engleskog oblika poreza na dohodak). Drugi korak pri oporezivanju dohotka je primjena progresivnog dopunskog poreza, kod kojeg se, za razliku od cedularnih poreza, pri oporezivanju relevantnima za utvrđivanje ukupnog poreznog opterećenja uzimaju u obzir posebne okolnosti poreznog obveznika.

Treći oblik poreza na dohodak je **germanski oblik**. S obzirom da se u ukupni dohodak sintetiziraju različite vrste dohotka ovaj tip se još naziva sintetički ili jedinstveni porez na dohodak. Prvi put je uveden u porezni sustav 1881. godine u Njemačkoj. Smatra se da ovaj model oporezivanja najbolje odgovara slobodnom poduzetništvu i tržišnom gospodarstvu, pa je to i bio razlog da su ga mnoga gospodarstva uvela u svoje fiskalne sustave, kao i Republika Hrvatska. Također, smatra se da je ovaj model i veoma izdašan porez na dohodak. Osim toga, pravedan je i univerzalne naravi jer se odmjerava zavisno od cjelokupne porezne snage poreznog obveznika, odnosno poreznog domaćinstva.

Karakteristike suvremenog poreza na dohodak:

- Dohodak se oporezuje nakon što se odbiju troškovi koje je valjalo utrošiti da bi se on ostvario,
- Oporezuje se najčešće ostvareni, a ne pretpostavljeni dohodak,
- Oporezivanje dohotka neovisno je o svrsi za koju je utrošen i izvorima iz kojih je ostvaren,
- U razrezivanju imamo subjektivan pristup,
- Imamo raznovrsna porezna oslobođenja i olakšice,

- Ubiranje poreza nije jeftino, pa se ubraja u složene poreze.⁵

Kao i sve tako i porez na dohodak ima prednosti i nedostatke.

Prednosti poreza na dohodak su izdašnost, opće je porezne obveze, što znači da ga porezni obveznici plaćaju prema svojoj gospodarskoj snazi, pogodan je za postizavanje stabilizacijskih učinaka (aktivni i pasivni instrumenti), zbog primjene progresivnih stopa pogodan je za korigiranje tržišne razdiobe dohotka- instrument socijalne politike te je subjektivan što znači da se kod njegovog razrezivanja uzimaju u obzir subjektivne i objektivne činjenice.⁶

Nedostaci poreza na dohodak su što se teško utvrđuje porezna osnovica, skup je jer zahtjeva veliku poreznu administraciju, što povećava troškove i smanjuje neto porezni efekt, porezna administracija mora biti dobro osposobljena, opremljena i plaćena, oporezivanjem se zadire u intimni život poreznih obveznika što ga čini krajnje odioznom te predstavlja izuzetno složen porezni oblik.⁷

Osnovne karakteristike poreza na dohodak su:

- predmet (objekt) oporezivanja
- osnovica poreza na dohodak
- oporeziva porezna osnovica
- povod oporezivanju
- porez na dohodak je direktni porez
- subjekt oporezivanja⁸

⁵ www.pravst.unist.hr/dokumenti/novosti/blog/blog_dodfile_porezni_sustav.ppt

⁶ Nastavni materijali iz kolegija Porezni sustavi, Renko Letnić

⁷ Nastavni materijali iz kolegija Porezni sustavi, Renko Letnić

⁸ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god. str 119.

Predmet (objekt) oporezivanja

Predmet (objekt) oporezivanja porezom na dohodak jesu ukupni prihodi, tj. dohodak poreznog obveznika odnosno tzv. sintetički dohodak. Nasuprot tome i za razliku od sintetičkog oporezivanja dohotka (porezom na dohodak), postoje i porezi kojima se oporezuju pojedini dijelovi odnosno oblici dohotka (analitički porezi). Pritom se za razliku od poreza na dohodak, radi o porezima na pojedine prihode. Tako u nekim poreznim sustavima postoje porezi kao što su, primjerice, porez na prihod od obrtničke djelatnosti, porez na prihod od autorskih prava, porez na prihod ostvaren od honorarnog rada i sl.

Osnovica poreza na dohodak

Porezna osnovica je dobit što se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit.⁹

Osnovicu poreznog obveznika rezidenta čini dobit ostvarena u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezidenta čini samo dobit ostvarena u tuzemstvu, a utvrđuje se prema odredbama Zakona o porezu na dobit.

Oporeziva porezna osnovica

Zbog specifičnog karaktera poreza na dohodak kao najosobnijeg osobnog poreza, ona veličina na koju će se primijeniti odgovarajuća porezna stopa kako bi se moglo utvrditi (konačno) opterećenje tim porezom nije porezna osnovica, nego jedna tom porezu svojstvena i prilagođena veličina- tzv. oporeziva porezna osnovica. Naime, kako se pri oporezivanju primjenom poreza na dohodak, odnosno pri utvrđivanju konačnog poreznog opterećenja, priznaju specifične porezne olakšice povezane uz osobu poreznog obveznika, od neto dohotka će se prije oporezivanja najprije odbiti te olakšice i oslobođenja (egzistencijski minimum, određeni odbici povezani uz bračni i obiteljski status i neki drugi odbici) i tek se tada dobije individualna oporeziva porezna osnovica iz koje će porezni obveznik platiti poreza onoliko koliko se dobije kad se za nju primijeni za dobivenu veličinu oporezivog dohotka, predviđena porezna stopa.

⁹ http://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/PorezNaDobitPoreznaOsnovica.aspx

Stoga porez na dohodak možemo definirati kao:

- direktni porez usmjeren na dohodak,
- čija je veličina povezana s fizičkom osobom određenih, za oporezivanje relevantnih svojstava,
- s ciljem da zahvati poreznu sposobnost nastalu kao rezultat propisane aktivnosti, ali
- uz uzimanje u obzir osobnih okolnosti poreznog obveznika.¹⁰

Povod oporezivanju

Porez na dohodak je porez koji se oslanja na oporezivanje stečenog dohotka. Time se on razlikuje od oporezivanja dohotka u procesu njegove potrošnje. Veličina dohotka koja je relevantna za oporezivanje primjenom poreza na dohodak je iznos, tj. zbroj svih prihoda koji čine dohodak, proteklih u propisima utvrđenom razdoblju. Dakle, za oporezivanje porezom na dohodak nije važno je li, koliko i za koje je svrhe utrošen dohodak, nego koliki je dohodak pritekao poreznom obvezniku u određenom vremenu, neovisno o tome za koje se svrhe on rabio.¹¹

Porez na dohodak je direktni porez

Porez na dohodak je direktni (neposredni, izravni) porez, jer se plaća prije i neovisno o trošenju dohotka.

Subjekt oporezivanja

Porez na dohodak se odnosi na fizičke osobe. Iako se gotovo čini da tu karakteristiku poreza na dohodak i ne treba posebno naglašavati, ako se sam dohodak promatra kao kategorija koja se po svojoj biti odnosi na fizičke osobe, ipak ovu osobinu poreza na dohodak treba posebno istaknuti. To, stoga, što se ponegdje, što je osobito slučaj u anglosaksonskom pravu, pojam dohotka rabi i tumači u širem smislu: pojmom "porez na dohodak" obuhvaća se kako individual income tax, što je porez na dohodak u užem smislu, tako i corporation income tax, pojam koji se odnosi na porez na dobit (društva), koji je pod tim nazivom uključen u većinu suvremenih poreznih sustava.

¹⁰ Petersen, H-G.: Finanzwissenschaft I., Kohlhammer, Stuttgart i dr. 1988., str.13.

¹¹ Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god. str 120.

Na karakteristiku poreza na dohodak kao osobnog poreza nadovezuju se i uz osobu poreznog obveznika povezana su, utvrđena porezna oslobođenja, što u pravilu nije prisutno kod drugih poreza.

2. POREZ NA DOHODAK U EU

EU ima zadaću nadzirati nacionalne porezne propise kako bi se osiguralo da budu u skladu s određenim politikama EU-a kao što je:

- promicanje gospodarskog rasta i otvaranje radnih mjesta
- osiguravanje slobodnog protoka robe, usluga i kapitala u EU-u (na jedinstvenom tržištu)
- osiguravanje da poduzeća u jednoj zemlji nemaju nepoštenu prednost pred konkurentima u drugoj zemlji
- osiguravanje da se porezima ne diskriminiraju potrošači, radnici ili poduzeća iz drugih država članica EU-a.¹²

Osim toga, za odluke EU-a o poreznim pitanjima potrebna je jednoglasna suglasnost vlada svih država članica. Time se osigurava uvažavanje interesa svake pojedine države članice EU-a.

Svaka zemlja članica unutar Europske unije ima svoj nacionalni sustav oporezivanja. Zemlja u kojoj ste osnovali prebivalište primjenjivat će oporezivanje vašem dohotku, ovisno o tome u kojoj državi dolazi.

Da biste se smatrali rezidentom poreza morate živjeti u istoj zemlji više od 6 mjeseci godišnje. Ako boravite na razdoblju kraćem od 6 mjeseci godišnje, oporezivat će se prema sustavu vaše domovine. Ako imate dvojno prebivalište savjet je da se obratite poreznom tijelu jedne ili obje vaše zemlje svoje nacionalnosti.

Zemlje EU koje imaju najniže porezne stope za porez na dohodak su:

- Bugarska (10%),
- Češka (15%),

¹² https://europa.eu/european-union/topics/taxation_hr

- Mađarska (15%),
- Litva (15%) i
- Rumunjska (16%)¹³

Od 2016. godine prosječna stopa poreza na dohodak u EU iznosila je 39%, dok je porez na dobit u prosjeku 22,5% (izvor: Europa.eu). Porezne strukture obično se razlikuju među državama članicama. Napomenimo da zemlje s nižim dohotkom imaju veći neizravni porez (obveze, PDV) ili više socijalne doprinose.

Većina zemalja EU mijenjala je osnovicu poreza na dobit uvođenjem olakšica za investicije u fizički kapital ili istraživanje i razvoj te ograničavanjem mogućnosti odbitka stavki, poput operativnih gubitaka, primijetio je znanstvenik Instituta za javne financije Vjekoslav Bratić u svojoj analizi.¹⁴

Stope poreza na dohodak u zemljama članicama EU

Tablica 1. Države koje imaju jedinstvenu poreznu stopu

DRŽAVA	POREZNA STOPA
Bugarska	10%
Češka Republika	15%
Estonija	20%
Mađarska	15%
Letonija	23%
Litva	15%
Rumunjska	16%

Izvor: izrada autora (https://europa.eu/european-union/index_hr)

¹³ <https://digitalnomadeurope.com/income-tax-rates-european-union/>

¹⁴ <https://www.vecernji.hr/vijesti/hrvatska-ima-veci-i-pdv-i-porez-na-dohodak-od-konkurencije-498497>

Iz tablice 1. možemo primjetiti da 7 država članice Europske unije koriste jedinstvenu stopu, a to su Bugarska, Češka Republika, Estonija, Mađarska, Letonija, Litva i Rumunjska. Najniža porezna stopa iznosi 10% i koristi je Bugarska, dok najvišu poreznu stopu koristi Letonija te iznosi 23%.

Tablica 2. Države koje imaju dvije porezne stope

DRŽAVA	OPOREZIVI DOHODAK	POREZNA STOPA	OPOREZIVI DOHODAK	POREZNA STOPA
IRSKA	do 33 800€	20%	iznad 33 800 €	40%
POLJSKA	do PLN 85 528	18%	iznad PLN 85 528	32%
SLOVAČKA	do 35 022 €	19%	iznad 35 022 €	25%
ŠVEDSKA	SEK 438.900 - SEK 638.499	20%	iznad SEK 638.500	25%

Izvor: izrada autora po podacima iz https://europa.eu/european-union/index_hr

Iz tablice 2. možemo primjetiti kako 4 države članice EU, odnosno Irska, Poljska, Slovačka i Švedska koriste dvije porezne stope kod oporezivanja poreza na dohodak. Poljska ima najnižu poreznu stopu od 18 % pri oporezivanju do PLN 85 528, dok najvišu poreznu stopu od 40% ima Irska pri oporezivanju dohotka većeg od 33 800 €.

Tablica 3. Ostale države članice Europske unije i njihove porezne stope

DRŽAVA	OPOREZIVI DOHODAK U EURIMA	POREZNA STOPA
AUSTRIJA	11 000 - 18 000	25%
	18 000 - 31 000	35%
	31 000 – 60 000	42%
	60 000 – 90 000	48%
	90 000 – 1 000 000	50%
	iznad 1 000 000	55%

BELGIJA	do 11 070	25%
	11 070 – 12 720	30%
	12 720 – 21 190	40%
	21 190 – 38 830	45%
	iznad 38 830	50%
CIPAR	19 501 – 28 000	20%
	28 001 – 36 300	25%
	36 301 – 60 000	30%
	Iznad 60 001	35%
FINSKA	16 900 — 25 300	6,25%
	25 300 — 41 200	17,5%
	41 200 — 73 100	21,5%
	iznad 73 100	31,5%
FRANCUSKA	9 710 – 26 818	14%
	26 818 – 71 898	30%
	71 898 – 152 260	41%
	iznad 152 260	45%
NJEMAČKA	8 821 – 54 057	14% progresivno raste do 42%
	54 058 – 256 303	42%
	iznad 256 304	45%
GRČKA	do 20 000	22%
	20 001 - 30 000	29%
	30 001 - 40 000	37%
	iznad 40 000	45%
ITALIJA	do 15 000	23%
	15 001 - 28 000	27%
	28 001 - 55 000	38%
	55 001 - 75 000	41%
	iznad 75 001	43%
MALTA	9 100 – 14 500	15%
	14 501 – 60 000	25%

	iznad 60 000	35%
NIZOZEMSKA	do 19 982	8,9%
	19 982 - 33 791	13,15%
	33 791 - 67 072	40,8%
	iznad 67 072	52%
PORTUGAL	do 7 091	14,5%
	7 091 - 20 261	28,5%
	20 261 - 40 522	37%
	40 522 - €0 640	45%
	iznad 80 640	48%
SLOVENIJA	do 8 021	16%
	8 021 – 20 400	27%
	20 400 – 48 000	34%
	48 000 – 70 907	39%
	iznad 70 907	50%
ŠPANJOLSKA	do 12 450	19%
	12 450 – 20 200	24%
	20 200 – 35 200	30%
	35 200 – 60 000	37%
	iznad 60 000	45%

Izvor: izrada autora (https://europa.eu/european-union/index_hr)

U tablici 3. su nabrojane ostale države članice Europske unije koje koriste 3 i više poreznih stopa kod oporezivanja dohotka.

Možemo primjetiti da Finska ima najnižu poreznu stopu od 6,25%, dok najvišu ima Austrija od 55%.

Posebna je država Luksemburg koja se ne nalazi u tablici budući da se u toj državi koriste 23 stope. Najniža je 8% i oporezuje dohodak € 11 265 - € 13 136, dok najviša iznosi 42% i oporezuje dohodak iznad € 200 004.¹⁵

¹⁵ https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/luxembourg/index_en.htm

Promjene poreza na dohodak u zemljama EU

U zadnja dva desetljeća, zemlje europske unije su u prosjeku smanjile poreze na dohodak brže od kretanja globalnog prosjeka, kako za radnike s nižim tako i za one s višim primanjima. Oni s nižim primanjima su mogli vidjeti kako im porezne stope padaju 12.3 postotna poena s 30.9% na 18.6%. Štoviše, i oni koji zarađuju više su također osjetili smanjenje postotnih poena u iznosu od 8.3% sa 49.3% na 41%.

Radnici s nižim primanjima u Irskoj imaju privilegiju uživati u najvećim smanjenjima stopa u zapadno europskim zemljama jer je njihova vlada smanjila poreze na dohodak za tri četvrtine (24.9 postotnih poena – sa 32.7% na samo 7.7%) u zadnjih dvadeset godina. Radnici s visokim primanjima su svjedoci smanjenja poreznih stopa u istom periodu (s 47.5% na 38.9%). Usprkos financijskoj krizi, Irska je našla način kako ojačati svoje gospodarstvo, prebroditi poteškoće te ponovo potaknuti potrošačku moć.

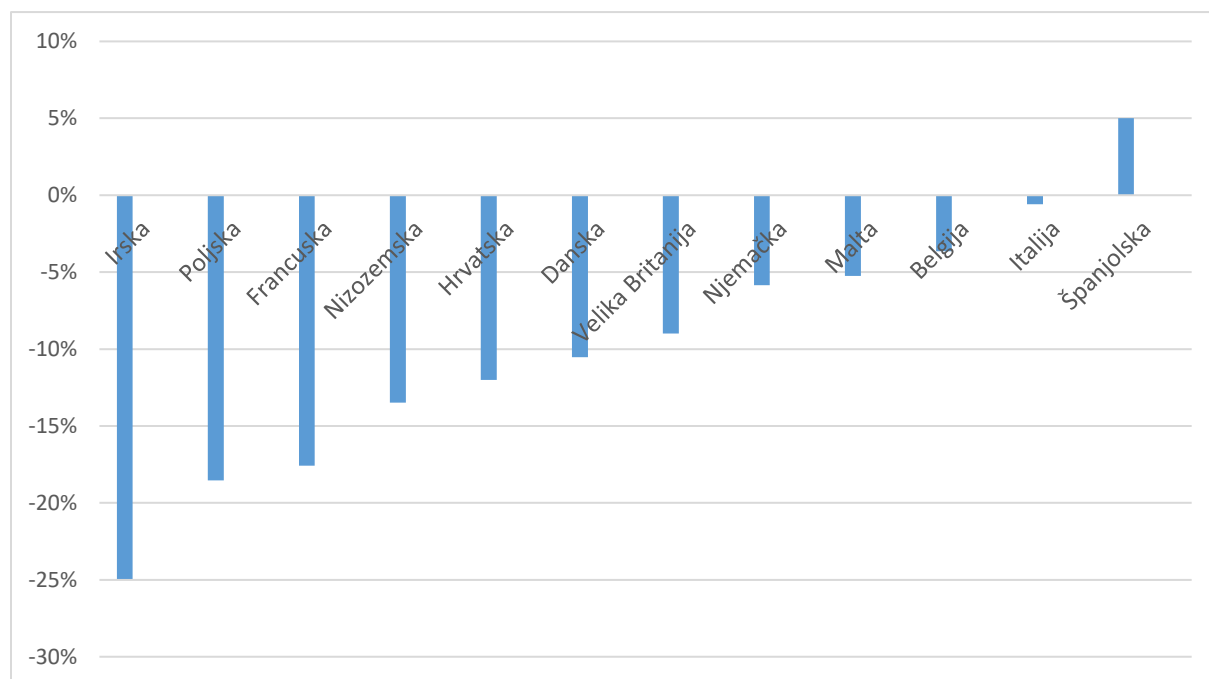
Francuska je također uvela velike rezove – čak do 18 postotnih poena za niže plaćene radnike i 13 postotnih poena za više plaćene radnike. Njemački rezovi su najskromniji (5.8 i 10.1 postotnih poena). No ipak, ove dvije države imaju sada vrlo slične porezne stope (43% u Francuskoj i 44.8% u Njemačkoj za one koji zarađuju 1 milijun USD), stavljajući ih na konkurentnije uporište kad je u pitanju privlačenje međunarodnih mobilnih talenata i poticanje gospodarskog rasta. Španjolska je zauzela suprotan stav u odnosu na Irsku – povećala je porez na dohodak niže plaćenim radnicima - kako bi se učvrstile javne financije zbog produbljenja deficita i rasta nezaposlenosti u godinama nakon financijske krize. Nakon duljeg razdoblja gospodarskog naprezanja, španjolsko gospodarstvo pokazuje jake znakove oporavka, ekspanziju od 3.2% u 2015. – među najbrže rastućim gospodarstvima od svih u EU. Koji bi utjecaj ovaj ekonomski napredak mogao imati na porezne stope, vidjet ćemo u budućnosti.

Italija, još jedna europska zemlja teško pogođena kreditnom krizom, u dvadeset zadnjih godina je uspjela smanjiti stope samo za 1 postotni poen (27% u 1996 na 26% u 2016.) za niže plaćene i 3,4 postotna poena (49,3% na 45,8%) za više plaćene radnike. Zanimljivo je primijetiti da i u Španjolskoj i u Italiji, radnici s višim primanjima su ti koji imaju više koristi u promjenama poreznih stopa na dohodak (u Španjolskoj je porezna stopa pala za 2 porezna poena za one koji zarađuju 1 milion USD; s 46% na 44%).

Velika Britanija je opet zauzela drugačiji pristup. Njihova strategija je u tome da se niže plaćenim radnicima snize porezne stope na dohodak, a povećaju onim bogatijima. Oni s nižim primanjima sada plaćaju 10 % poreza na dohodak u usporedbi sa 19% u 1996. godini kad su se osobni odbici povećali i osnovna stopa poreza na dohodak pala na 20% danas s prijašnjih 24% u 1996. Na drugom kraju ljestvicu, oni s primanjima od 1 milijun USD su mogli primijetiti kako njihova stopa na dohodak raste s 39% prije dvadeset godina na 43% danas, kao i njihovi osobni odbici koji su ukinuti te uvedene nove dodatne stope poreza.

Ovaj pristup se zrcali i u Hrvatskoj gdje niže plaćeni radnici sada plaćaju 12% manji porez na dohodak nego što je to bio slučaj 1996. (20,3% umjesto 32,3%), a visokoplaćeni radnici plaćaju 4,5 postotnih poena više (39,4% umjesto 34,9%). Kao i u Velikoj Britaniji, osobni odbitak se povećao tijekom vremena, podižući prag na koji se porez na dohodak počinje naplaćivati.¹⁶

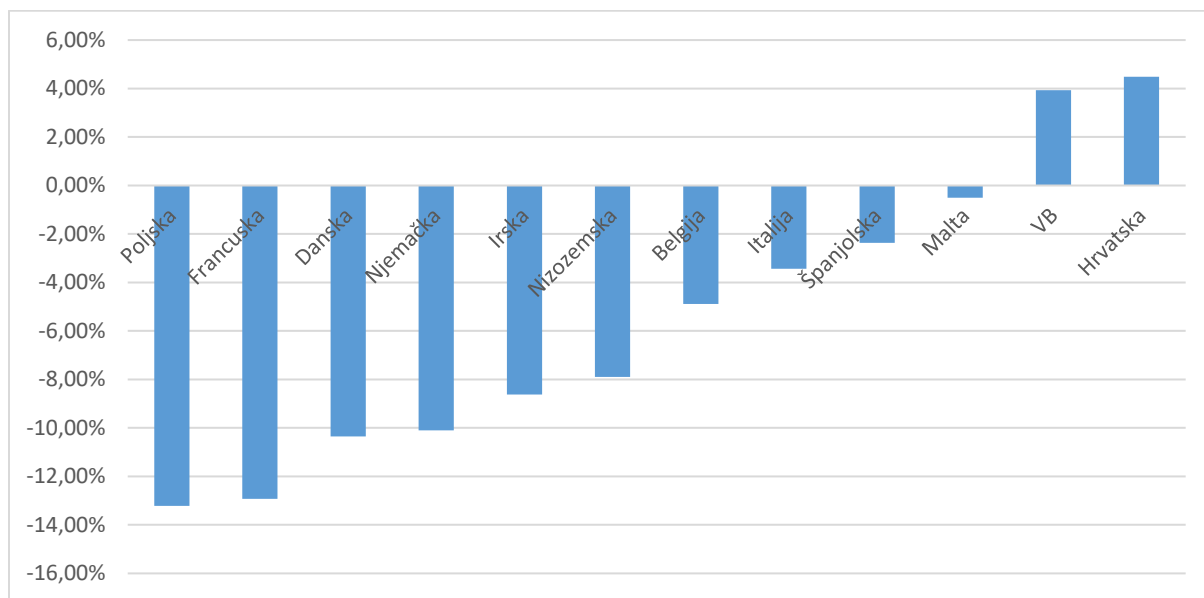
Graf 1. – Razine poreza koji se odnose na zaposlenike kao postotak bruto plaće od USD 30,000 1996.-2016.

Izvor: izrada autora (poslovni.hr)

¹⁶ http://www.poslovni.hr/media/article_upload/files/f5/f58326da288c4995b2de22a2354ca60d.pdf

Graf 2 – Promjene u stopama poreza na dohodak za pojedinca koji zarađuje USD1,000,000 u europskim zemljama 1996-2016

Izvor: izrada autora na temelju Poslovni.hr

3. POREZ NA DOHODAK U RH

Dohodak je razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj na snazi je od 1994. godine kada je donesen prvi samostalni Zakon o porezu na dohodak. Danas je također uređen Zakonom o porezu na dohodak, Pravilnikom i Posebnim Pravilnicima koji su do sada imali nekoliko izmjena. Obveza im je da moraju biti usklađeni sa smjernicama Europske unije, dok je njihova raspodjela uređena Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.¹⁷

Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak (čl. 2.st. 1. ZPD OH). Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, poreznim obveznikom smatra se svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku (čl. 2.st. 2. ZPD OH). Poreznim se obveznikom smatra i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je otvaritelj ostvario do

¹⁷ Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 100/15)

svoje smrti. Nasljednik je ujedno i porezni obveznik za dohodak koji mu pritječe iz naslijeđenih izvora dohotka (čl. 2. st. 3. ZPDOR).¹⁸

Porezni obveznik može biti rezident i nerezident.

Rezident je fizička osoba koja u RH ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Rezident je i fizička osoba koja u RH nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi RH i po toj osnovi prima plaću.

Nerezident je fizička osoba koja u RH nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u RH ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak.

Porezna osnovica je dobit što se utvrđuje prema računovodstvenim propisima kao razlika prihoda i rashoda prije obračuna poreza na dobit, uvećana i umanjena prema odredbama Zakona o porezu na dobit.¹⁹

Porezna osnovica rezidenta je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka, koji rezident ostvari u tuzemstvu i inozemstvu (načelo svjetskog dohotka), a umanjen za osobni odbitak rezidenta. Porezna osnovica nerezidenta je ukupni iznos dohotka od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka, koji nerezident ostvari u tuzemstvu (načelo tuzemnog dohotka), a umanjen za osobni odbitak nerezidenta.

Međutim, treba naglasiti da se pri utvrđivanju oporezivih dohodaka, odredbe ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i višestranih međunarodnih ugovora ili sporazuma imaju prednost pred odredbama tuzemnog Zakona.

Što se tiče modela oporezivanja dohotka Hrvatska primjenjuje jedinstveni sintetičko-germanski tip oporezivanja dohotka s osnovicom koja predstavlja zbroj svih prihoda ostvarenih tijekom jednog poreznog razdoblja.

¹⁸ Hrvatski fiskalni sustav, Šimović J., Arbutina H., Mijatović N., Rogić Lugarić T., Cindar S.

¹⁹ http://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/PorezNaDobitPoreznaOsnovica.aspx

Dohodak je razlika između primitaka ostvarenih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju. Primicima se smatraju sva dobra²⁰ koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju. Izdacima se smatraju svi odljevi dobara s novčanom vrijednošću, izvršen rad ostvarivanja ili osiguranja dohotka. Primici i izdaci utvrđuju se primjenom načela blagajne.

Izvori dohotka su primici ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala, osiguranja i drugih primitaka.

Dohodak od nesamostalnog rada

Primicima po osnovi nesamostalnog rada, odnosno plaćom smatraju se:

- svi primici koje poslodavac u novcu ili u naravi isplaćuje ili daje radniku (radnicima se smatraju i službenici, namještenici i druge osobe koje su u radnom odnosu, prema propisima koji uređuju radni odnos. po osnovi radnog odnosa, prema propisima koji uređuju radni odnos), a to su: plaća koju poslodavac isplaćuje radnicima u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi prijašnjeg radnog odnosa ili budućim radom po osnovi sadašnjeg radnog odnosa, primici po osnovi naknada, potpora, nagrada i drugog, koje poslodavac isplaćuje ili daje radnicima iznad propisanih iznosa, plaća koju radniku umjesto poslodavca isplati druga osoba, premije osiguranja koje poslodavci plaćaju za svoje radnike po osnovi životnog osiguranja, dopunskog, dodatnog i privatnoga zdravstvenog osiguranja, dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja iznad propisanog iznosa i osiguranja njihove imovine, svi drugi primici koje poslodavac isplaćuje ili daje radniku za obavljeni rad po osnovi ugovora o radu ili drugog akta kojim se uređuje radni odnos,
- poduzetnička plaća koja ulazi u rashod pri utvrđivanju poreza na dobit,
- primici, tj. plaća fizičkih osoba izaslanih na rad u Republiku Hrvatsku po nalogu inozemnog poslodavca u tuzemna društva za rad u tim društvima,
- primici (plaća) članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji im se isplaćuju za rad u tim tijelima i jedinicama,
- naknade plaće osobama koje pružaju njegu i pomoć hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata I. skupine, prema posebnom propisu.

²⁰ Novac, stvari, materijalna prava, usluge i dobro- npr. korištenje stana, automobila u privatne svrhe

- mirovine ostvarene na temelju prijašnjih uplata doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje,
- mirovine koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca za dokup dijela mirovine, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja,
- mirovinske rente koje isplaćuju osiguravatelji na temelju prijašnjih uplata poslodavca, ako su te uplate bile oslobođene oporezivanja
- mirovine koje se isplaćuju poduzetnicima koji su obavljali samostalnu djelatnost, poduzetnicima koji su plaćali porez na dobit i drugim osobama na temelju prijašnjih uplata doprinosa u propisano obvezno osiguranje, a koji su bili porezno dopustivi izdatak ili rashod,
- mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu.²¹

Primicima od nesamostalnog rada ne smatraju primici koje poslodavac i isplatitelj primitka, omogućuje radnicima i fizičkim osobama koje ostvaruju primitke od kojih se utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada u interesu obavljanja djelatnosti poslodavca i isplatitelja primitka odnosno plaće, a osobito: uređenje i opremanje radnih prostora i prostora za odmor i prehranu; posebni radna odjeća obilježena nazivom ili znakom poslodavca ili isplatitelja primitka odnosno plaće; obvezni liječnički pregledi prema posebnim propisima; sistematski kontrolni liječnički pregledi ako su omogućeni svim radnicima i fizičkim osobama koje ostvaruju primitke po osnovi nesamostalnog rada; školovanje i stručno usavršavanje koje je u svezi s djelatnosti poslodavca i isplatitelja primitka od nesamostalnog rada. Osim toga, primicima po osnovi nesamostalnog rada ne smatraju se iznosi koje isplaćuje Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i to: naknada plaće hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata prema posebnom zakonu od dana stjecanja prava na profesionalnu rehabilitaciju, za vrijeme profesionalne rehabilitacije i od završene profesionalne rehabilitacije do zaposlenja, a najduže 12 mjeseci od dana završetka profesionalne rehabilitacije; zaštitni dodatak uz mirovinu planiran u državnom proračunu ili proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; novčana naknada zbog tjelesnog oštećenja; doplatak za pomoć i njegu druge osobe; naknada plaće invalidu rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju, od dana nastanka invalidnosti do najduže 24 mjeseca od dana završetka profesionalne rehabilitacije;

²¹ Nastavni materijali

dodatak na mirovinu isplaćen sukladno Zakonu o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju koji korisniku mirovine pripada za razdoblje do 31. prosinca 2011. U slučaju da poslodavac i isplatitelj primitka, odnosno plaće i mirovine isplaćuje radniku i fizičkim osobama te umirovljenicima plaću ili mirovinu po sudskoj presudi, propisane zatezne kamate isplaćene po toj osnovi ne smatraju se primitkom od nesamostalnog rada i ne podliježu oporezivanju. Izdaci po osnovi nesamostalnog rada, dakle, koji se oduzimaju od prethodno navedenih primitaka pri utvrđivanju dohotka od nesamostalnog rada, smatraju se uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz primitka.

Dohodak od samostalne djelatnosti

Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva.

Obrtom i obrtničkim djelatnostima smatraju se:

- djelatnosti koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene gospodarske djelatnosti (Dopuštena je svaka gospodarska djelatnost koja nije zakonom zabranjena) fizičkih osoba sa svrhom postizanja dohotka ili dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu (Zakon o obrtu, Narodne novine, br. 143/13) i sve druge posebno nenavedene gospodarstvene djelatnosti,
- ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u okviru obrtničke djelatnosti ili djelatnosti slobodnog zanimanja²²

Djelatnostima slobodnih zanimanja smatraju se profesionalne djelatnosti koje su po toj osnovi obvezno osigurane prema propisima kojima se reguliraju obvezna osiguranja, 24 odnosno djelatnosti fizičkih osoba kojima su to osnovne djelatnosti i koje su po toj osnovi upisane u registar obveznika poreza na dohodak. To su osobito:

- samostalna djelatnost zdravstvenih djelatnika, veterinaru, odvjetnika, javnih bilježnika, revizora, inženjera, arhitekata, poreznih savjetnika, stečajnih upravitelja, tumača, prevoditelja, turističkih djelatnika, te druge slične djelatnosti,

²² <http://ccenterclient.porezna-uprava.hr/view.asp?file=Ds.XML>

- samostalna djelatnost znanstvenika, književnika, izumitelja i druge slične djelatnosti,
- samostalna predavačka djelatnost, odgojna djelatnost i druge slične djelatnosti,
- samostalna djelatnost novinara, umjetnika i sportaša.²³

Iz navedenog proizlaze osnovne karakteristike samostalne djelatnosti: samostalnost, trajnost, namjera ostvarenja dohotka, obveza podnošenja godišnje prijave (www.ijf.hr).

Dohodak od samostalne djelatnosti koji rezident ostvari u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu, umanjuje se: za iznos plaća novozaposlenih osoba; za iznos državne potpore za obrazovanje i izobrazbu te iznos potpore male vrijednosti za izvođenje praktične nastave i vježbe naukovanja u sustavu vezanih obrta prema posebnim propisima; za iznos izdataka za istraživanje i razvoj; za preneseni gubitak nakon umanjenja, koji je rezident po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti ostvario u tuzemstvu i inozemstvu, a nerezident u tuzemstvu.

Dohodak od imovine i imovinskih prava

Dohotkom od imovine i imovinskih prava prema Zakonu o porezu na dohodak se smatra :

- razlika između primitaka po osnovi najamnine, zakupnine, iznajmljivanja stanova, soba i postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova,
- primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava u skladu s posebnim propisima,
- primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koji su poreznom obvezniku u poreznom razdoblju nastali u svezi s tim primicima.²⁴

Novosti u oporezivanju dohotka od imovine su da se dohodak utvrđuje ako nekretnina ili imovinsko pravo otuđeno nakon 2 godine (*do sada 3 godine*) od dana nabave. Nekretnina stečena darovanjem i otuđena u roku od 2 godine (*do sada 3 godine*) od dana njezine nabave od strane darovatelja– dohodak se utvrđuje otuđitelju. U slučaju stjecanja nekretnine darovanjem, danom nabave nekretnine smatra se dan nabave darovatelja, a nabavnu vrijednost čini tržišna vrijednost u trenutku nabave. Ako su nekretnine i imovinska prava stečena darovanjem i otuđena u roku od 5

²³ www.porezna-uprava.hr

²⁴ <http://ccenterclient.porezna-uprava.hr/view.asp?file=Di.XML>

godina od dana njihove nabave od strane darovatelja, darovatelju se utvrđuje dohodak od imovine i imovinskih prava. Izdaci/gubici od otuđenja nekretnina i imovinskih prava priznaju se temeljem godišnjeg izvješća u kojem se iskazuje ukupno ostvaren iznos dohotka te ukupno ostvaren iznos gubitaka na zadnji dan godine za koju se izvješće podnosi. Godišnje izvješće podnosi se u roku od 15 dana od dana isteka godine za koju se izvješće podnosi.²⁵

Neovisno o tome kad je nekretnina ili imovinsko pravo stečeno, dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava oporezuje se ako je otuđeno (prodaja, zamjena i drugi prijenos) više od 3 nekretnine iste vrste ili više od 3 imovinska prava iste vrste u razdoblju od 5 godina, osim ako se nekretnine izvlašćuje na temelju posebnog zakona i ako se otuđuju zemljišta čija je pojedinačna površina do 250 m², a ukupno do 1000 m².

Ako se otuđuje zgrada s više stanova ili poslovnih prostora ili građevinsko zemljište ili više zemljišnih čestica, jednom nekretninom smatra se svaki: stan, poslovni proctor, gradilište ili zemljišna čestica.

Dohodak čini razlika između ukupnog iznosa primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti nekretnina ili imovinskih prava koji se otuđuju u razdoblju od pet godina i njihove nabavne vrijednosti uvećane za rast proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda te za troškove ulaganja za koje porezni obveznik posjeduje vjerodostojne isprave.

Dohodak od kapitala

Dohotkom od kapitala smatraju se slijedeći primici:

- primici što ih fizičke osobe ostvare tijekom godine
- primici od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu,
- primici od udjela u dobiti članova uprava trgovačkih društava ostvareni dodjelom vlastitih dionica ili opcijском kupnjom vlastitih dionica,
- primici od izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja od strane dioničara i članova trgovačkih društava za njihove privatne potrebe (skrivenim isplatama dobiti smatraju se posebice: davanje određenih koristi dioničaru ili članu društva

²⁵ <http://finprojekt.hr/2017/04/18/oporezivanje-dohotka-od-imovine-i-osiguranja/>

ili s njima povezanim osobama uz naknadu nižu od tržišne, uključujući i povoljniju kamatu; plaćanje veće naknade dioničaru ili članu društva ili s njima povezanim osobama za dobra ili usluge od vrijednosti dobara, usluga ili učinaka odnosno koristi koje je dioničar ili član društva ili s njima povezana osoba dala društvu; davanje dobara ili usluga dioničaru ili članu društva ili s njima povezanim osobama u vrijednosti većoj od vrijednosti dobara, usluga ili 27 učinaka odnosno koristi koje je dioničar ili član društva ili s njima povezana osoba dala društvu; omogućavanje dioničaru ili članu društva ili s njima povezanim osobama drugih koristi za koje nema pravne osnove; manjkovi na imovini iznad visine utvrđene odlukom Hrvatske gospodarske komore, odnosno Hrvatske obrtničke komore, u smislu propisa o porezu na dodanu vrijednost),

- primici od izuzimanja imovine i korištenje usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja od strane fizičkih osoba koje obavljaju obrtničku djelatnost, djelatnost slobodnih zanimanja i djelatnost poljoprivrede i šumarstva, a te se djelatnosti oporezuju porezom na dobit,
- primici od kamata,
- kapitalni dobiti ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda²⁶

Predujam poreza na dohodak od izuzimanja imovine i korištenja usluga obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatelji istodobno s isplatom primitka, kao porez po odbitku, po stopi od 40%. Predujam poreza na dohodak od kamata obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatelji istodobno s isplatom ili pripisom primitka kao porez po odbitku, po stopi od 12%. Po osnovi primitaka po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica predujam se plaća se po odbitku, po stopi od 25%. Temeljem osnove primitaka od dividendi ili udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu predujam se plaća se po odbitku, po stopi od 12%. Prethodno navedeni primici plaćaju se bez priznavanja osobnog odbitka.

Dohodak od osiguranja

Dohotkom od osiguranja smatraju se uplaćene i porezno priznate premije ugovora životnog osiguranja s obilježjem štednje i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a u slučaju otkupa polica životnog i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja ili prestanka osiguranja dohotkom se smatra

²⁶ <http://www.porezna-uprava.hr/>

obračunani iznos za isplatu po ugovoru osiguranja, ako je manji od ukupnih uplaćenih i porezno priznatih premija osiguranja.

Dohotkom od osiguranja smatraju se i primici u visini uplaćenih premija dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja, a koje su bile oslobođene od plaćanja poreza na dohodak

Porez na dohodak od osiguranja obračunavaju, obustavljaju i uplaćuju isplatitelji ugovora o osiguranju, kod dospijea, otkupa ili prijevremenog prestanka ugovora o osiguranju, kao porez po odbitku po stopi 12%.²⁷

Porez na dohodak utvrđuje se i plaća za kalendarsku godinu (porezno razdoblje).

Porezno razdoblje može biti kraće od kalendarske godine u sljedećim slučajevima:

- ako rezident tijekom iste kalendarske godine postane nerezident ili obratno, u kojem slučaju porezno razdoblje obuhvća razdoblje u kojem je fizička osoba bila rezident ili nerezident
- rođenja ili smrti poreznog obveznika²⁸

Primici što se ne smatra dohotkom:

- primici od kamata na kunsku i deviznu štednju, na pologe na žiro računu, tekućem računu ili deviznom računu koji su ostvareni od banaka, štedionica ili štedno-kreditnih zadruga
- primici od dividendi i udjeli u dobiti na temelju udjela kapitala
- primici od kamata po vrijednosnim papirima izdanim u skladu s posebnim zakonom
- primici od otuđenja financijske imovine ako to nije djelatnost poreznog obveznika
- izravne uplate premija osiguranja za otkup dijela doživotne imovine
- mirovine rezidenta ostvarene u inozemstvu
- obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja
- državne nagrade, nagrade lokalne i područne samouprave²⁹

²⁷ <http://finprojekt.hr/2017/04/18/oporezivanje-dohotka-od-imovine-i-osiguranja/>

²⁸ <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

²⁹ Nastavni materijali

Dohotkom se ne smatraju ni primici za koje fizička osoba ne pružaju tržišne protuusluge, a ti primici nisu u svezi s ostvarivanjem dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od kapitala, osiguranja i drugo. Tu spadaju: primici po posebnim propisima (socijalne potpore, dječji doplatak i novčani primici za novorođeno dijete, primici osoba sa invaliditetom...), potpore zbog uništenja imovine zbog ratnih događaja, nasljedstva i darovi, primici od otuđenja osobne imovine, primici ostvareni na nagradnim natjecanjima ili natjecanjima, primici koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba te primici po osnovi osiguranja stvari, odgovornosti, života i imovine.

Porez na dohodak ne plaća se na:

- naknadu razlike plaća za vrijeme vojne službe
- naknadu plaće pripadnicima civilne zaštite i drugim osobama za djelatnost u okviru civilne zaštite
- naknadu plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti
- nagrade učenicama
- nagrade učenicima i studentima osvojene na natjecanjima
- primitke učenika i studenata za rad preko učeničkog ili student servisa
- naknade štete zbog posljedica nesreće na radu
- naknade i nagrade koje osuđene osobe primaju za rad u kazno-popravnim ustanovama
- primitke radnih i fizičkih osoba po osnovi naknada, potpora i nagrada
- primitke po osnovi nagrada, potpora i nagrada koje obavljaju samostalne djelatnosti
- primitke po osnovi službenih putovanja fizičkih osoba³⁰

Porez na dohodak nameće se na oporezivi dohodak pojedinaca, obično prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo strukturno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva on može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Kako se može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja, njegovom se primjenom odnosno unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Zato je on u najvećem broju zemalja jedan od

³⁰ Nastavni materijali

osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.³¹

U Republici Hrvatskoj koristi se progresivan sistem oporezivanja dohotka.

Karakteriziraju ga:

- porezne stope
- osobni odbici i
- ostali odbici.³²

Porezna stopa označuje onaj dio porezne osnovice, za koji će se ona smanjiti da bi porezni obveznik podmirio svoju poreznu obavezu, odnosno svoj porezni dug. Porezne stope utvrđuju se — u pravilu — u postotku (u nekim slučajevima i u promilu) od porezne osnovice. Iznimno se porezne stope utvrđuju u apsolutnom iznosu.³³

Porez na dohodak plaća se po stopi od 12% na poreznu osnovicu do visine 2.200,00 kuna, po stopi od 25% na razliku porezne osnovice između 2.200,00 kuna i 13.200,00 kuna te po stopi od 40% na poreznu osnovicu iznad 13.200,00 kuna, a na kraju se uvećava za prirez porezu na dohodak koji uvedu jedinice lokalne samouprave.

Tablica 4: Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa
Do 2.200,00 kn	Do 26.400,00 kn	12%
Iznad 2.200,00 do 13.200,00 kn (idućih 11.000,00 kn)	Iznad 26.400,00 do 158.400,00 kn (idućih 132.000,00 kn)	25%
Iznad 13.200,00 kn	Iznad 158.400,00 kn	40%

Izvor: Internet stranica Porezne uprave

³¹ Porez na dohodak, Institut za javne financije, <http://www.ijf.hr/>

³² Nastavni materijali

³³ <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Porezna-stopa>

Porezom na dohodak oporezuje se dohodak pojedinca, u pravilu prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo glavno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak, jer se zbog toga može prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca. Njegovom se primjenom i unošenjem progresivnosti, sustav može učiniti pravednijim. Iz tog razloga je u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.³⁴

Porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza, a definiramo kao izravni porez koji se prikuplja od dohotka osobe koje bi trebala snositi porezni teret.

Troškovi potrebni za ostvarivanje dohotka su sljedeći:

- Troškovi koji se javljaju kod onog poreznog obveznika čija privatna sfera i djelatnost nisu strogo odvojeni. Primjer takvih troškova je obrtnik koji automobil i mobitel koristi i za poslovne i za privatne svrhe te ima izdatke za darove, prenoćište i zabavu jer se kod takvog poreznog obveznika ne može sa sigurnošću utvrditi koji troškovi su učinjeni u privatnu svrhu, a koji u poslovnu. Iz tog razloga su u mnogim državama za tu skupinu troškova donesena su 3 ograničenja mogućnosti odbijanja takvih izdataka kao poslovnih troškova.
- Troškovi za potrošnju uzrokovani obavljanjem zanimanja. Takvi troškovi javljaju se kod onih posloprimaca koji zbog kraćeg slobodnog vremena imaju smanjenju mogućnost ostvarivanja pretpostavljenog dohotka. Oni se teško mogu realno procijeniti, te se pri oporezivanju dohotka respektiraju u obliku odbitka nekog paušalnog iznosa.
- Troškovi kod kojih je teško utvrditi jesu li poslovni ili učinjeni za investicije. Troškovi učinjeni za investicije se čine od oporezivog dohotka, i za njihov iznos se ne umanjuje osnovica poreza na dohodak.
- Troškovi kod kojih se javlja problem razgraničenja su i troškovi koji služe za proizvodnju i oni potrebni za održavanje.
- Troškovi za obrazovanje i usavršavanje (u to ulaze i oportunitetni troškovi). Ti troškovi povezani su s privatnom potrošnjom, troškovima potrebnim za ostvarivanje prihoda te s investicijama.³⁵

³⁴ Kenser Škreb. M. (2004): Financijska teorija i praksa, str. 141.

³⁵ <https://www.porezna-uprava.hr>

3.1 Povijesni razvitak

Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj može se promatrati u četiri razdoblja, a vežu se uz uvođenje novih Zakona o porezu na dohodak. Prvo razdoblje je od 1994. do 2000. godine, drugo razdoblje je od 2001. do 2004. godine, treće od 2005. do 2010. godine te četvrto razdoblje od 2011. do danas.

1994.-2000.

U Republici Hrvatskoj oblik poreza na dohodak je relativno mlad. Krajem 1990. godine uveden je tzv. „ratni porez“ na neto plaće i druge osobne dohotke. S posebnim općinskim porezom granična porezna stopa bila je viša od 90% za najviše dohotke. Posljedica ovog sustava bila je izbjegavanje porezne obveze kroz brojna porezna izuzeća i olakšice. To je otvorilo veliko pitanje ozbiljnije pripreme za puno veću i sveobuhvatnu reformu fiskalnog sustava, koja se mogla naslutiti početkom 1992. godine. Kreatori našeg prvog Zakona o porezu na dohodak (kao i drugih poreznih zakona) inzistirali su na neutralnosti poreza na dohodak (kao i kod drugih poreza) odnosno na njegovoj fiskalnoj ulozi. Početkom 1994. godine uveden je Sintetički porez na dohodak u Hrvatskoj. Do tada se oporezivanje dohotka temeljilo na cedularnom ili analitičkom sustavu oporezivanja pri čemu su za svaki analitički porez bile propisane posebne porezne stope te olakšice i oslobođenja. Donošenjem novog Zakona o porezu na dohodak (NN 109/93) Hrvatska je prihvatila tadašnji međunarodni trend u poreznim reformama. Osim što je uveden sintetički model oporezivanja dohotka, novim Zakonom reduciran je broj nestandardnih olakšica i oslobođenja. Osnovne osobine ovog načina su ekonomska neutralnost, pravednost i administrativna jednostavnost. Zakon o porezu na dohodak koji je uveden 1994. godine trajao je do kraja 2000. godine. U međuvremenu doživio je niz izmjena (NN 95/94, 106/96, 164/98, 33/00) koje su se odnosile na izmjene u stopama i poreznim razredima, uvođenje prireza te nekoliko promjena visine osobnog odbitka. Bitno je izdvojiti da je mali broj stopa (razreda) poreza na dohodak uzrokovao naglo povećanje poreznog opterećenja pri prijelazu iz jednog u drugi porezni razred. Razumljivo je da je taj prijelaz posebno težak za porezne obveznike ako su u primjeni dvije porezne stope. Ovakvo rješenje tadašnjih saborskih zastupnika dočekano je na nož od strane kritičara. Isto je tako neshvatljivo da su prihvatili prijedlog stranih poreznih konzultanata o iznimno malom rasponu između najniže i najviše porezne stope od samo 10 postotnih poena (u vremenu od 1994. do 1996. godine). Taj je raspon u razdoblju od 1997. do 1999. godine povećan na 15 postotnih poena, jer je

ulazna stopa s 25% snižena na 20% (tj. raspon od 25% do 35%, povećan je na 20% do 35%). Naš porez na dohodak karakterizirao je između ostalog, ne samo mali raspon između najniže i najviše porezne stope nego i izuzetno visoka najniža porezna stopa (25% odnosno 20%) kao i relativno niska maksimalna stopa (35%). Što se tiče neoporezivog djela dohotka za 1994. godinu se prema visini faktora osobnih odbitaka, a osnovica na koju se faktor primjenjivao bila je najniža plaća na mjesečnoj odnosno godišnjoj razini. Osnovni osobni odbitak u 1995. i 1996. godini bio je 700 kuna mjesečno, u 1997. i 1998. godini 800 kuna mjesečno, a 1999. godine 1000 kuna mjesečno. Tako je Zakon prisilio najbogatije porezne obveznike, a bogati su bili ne samo po hrvatskim mjerilima onog vremena, nego čak i po europskim standardima, da plaćaju porez po stopi koja je kod plaćanja poreza na dohodak bila rezervirana za osobe koje su jedva preživljavale, osobe s dohocima koji su im jedva omogućavali da sastavljaju kraj s krajem. Trebalo je proći nekoliko godina, sve do donošenja drugog Zakona o porezu na dohodak 2000. godine, da bi se to „revolucionarno” otkriće novog poreznog sistema Hrvatske iz njega (samo) djelomično eliminirao.³⁶

2000.-2003.

Zakon o porezu na dohodak iz 2000. godine (NN 127/00 s izmjenama i dopunama NN 150/02) počeo se primjenjivati 1. siječnja 2001. godine. Cilj tim izmjenama je daljnje porezno rasterećenje dohotka, te se naglašenije ističe načelo pravednosti i jednakosti poreznog sustava. U obrazloženju Prijedloga za njegovo donošenje istaknuto je da se taj novi zakon donosi „radi daljnje izgradnje modernog, preglednog i usporedivog poreznog sustava te radi prilagodbe tog sustava novim gospodarskim uvjetima u Republici Hrvatskoj te uvjetima globalizacije narodnih gospodarstava kao i radi usklađivanja s modernim poreznim zakonodavstvom zapadno europskih zemalja i zemalja u okruženju.“ Novi Zakon o porezu na dohodak razlikovao se od prethodnog i po broju članaka. Dok je materija o oporezivanju dohotka na kraju primjene prvog Zakona o porezu na dohodak regulirana u 114 članaka (od toga je brisano 14 članaka a dodana su 2 nova članka), u novom Zakonu ta je materija bila prezentirana u samo 55 članaka. Naime, donošenjem OPZ-a prestala je potreba za unošenjem postupovnih odredbi u Zakonu o porezu na dohodak. Povećanje

³⁶ <http://finance.hr/povijest-poreza-na-dohodak-u-rh/>

broja i visine stopa poreza na dohodak objašnjavao se i opravdavao nastojanjem da se ravnomjernije raspodijeli porezni teret te tako dolazi do preraspodjele prihoda odnosno povećao se njihov udio u porezu na dohodak. (Porezna stopa od 45% koristila se pri oporezivanju dohotka većeg od umnoška faktora 14,0 i osnovnoga osobnog odbitka). Dohodak od imovine ostvaren od najma i zakupnine oporezivao se po stopi od 15%. Primjenom stope od 15% oporezivao se i dohodak ostvaren iznajmljivanjem stanova, soba i postelja putnicima i turistima. Da bi se osigurala veća preglednost poreznog sustava i olakšalo snalaženje u poreznim propisima, razna porezna oslobođenja i olakšice koje su se odnosile na porezni tretman dohotka – a bila su utvrđena u drugim zakonima, preuzeta su i uvrštena u Zakon o porezu na dohodak, kao primjerice oslobođenja za hrvatske ratne invalide i članove njihovih obitelji, olakšice za područje posebne državne skrbi, oslobođenja i olakšice osobama koje obavljaju umjetničku i kulturnu djelatnost, poticaji za zapošljavanje. Novi Zakon o porezu na dohodak je, u odnosu na prethodni, preciznije regulirao odredbe koje se odnose na sprečavanje odnosno na smanjenje (rasprostranjene) pojave utaje poreza. Od 1. siječnja 2003. godine maksimalna stopa poreza na dohodak iznosila je 45% + prirez porezu na dohodak. Međutim, i pored relativno visoke maksimalne stope ovog poreza u nas, njegova je financijska uloga bila relativno skromna u odnosu na ulogu tog poreza u najvećem broju članica Europske Unije kao i nekim drugim suvremenim državama.

Udio poreza na dohodak u strukturi javnih prihoda Republike Hrvatske je nizak i smatra se da je razlog u visokoj nezaposlenosti, te niskim plaćama, ali i kontinuiranom povećanju neoporezivog dijela dohotka i poreznih olakšica. U ostalim europskim zemljama porez na dohodak spada u najizdašnije poreze sa stajališta fiskalne izdašnosti. Uključivanje prihoda (dohotka) od kapitala kao i prihoda (dohotka) od osiguranja u osnovicu poreza na dohodak nije imalo većeg utjecaja na udio ubranog poreza na dohodak u BDP-u kao i u ukupnim poreznim prihodima.³⁷

³⁷ <http://finance.hr/povijest-poreza-na-dohodak-u-rh/>

Tablica 5. Prihod od poreza na dohodak te % udio u BDP-u, poreznim, javnim i poreznim prihodima za razdoblje 2001.-2004. god

	GODINA			
	2001.	2002.	2003.	2004.
Prihod od poreza na dohodak u mil.	7.486	6.445	7.227	7.198
% udio u BDP-u	4,9	3,9	4,0	3,6
% udio u poreznim prihodima – bez socijanih doprinosa	16,7	14,2	14,3	13,4
% udio u javnim prihodima	10,1	8,5	8,7	8,1
% udio u poreznim prihodima – sa socijalnim doprinosima	11,5	9,6	9,9	9,3

Izvor: ministarstvo financija

2004.- 2011.

Od 1. siječnja 2005. godine primjenjuje se novi, treći Zakona o porezu na dohodak (NN 177/04). Bit Zakona nije znatnije mijenjana u odnosu prema rješenju iz 2001. godine, već je opet za cilj bio donijeti jednostavniji, pregledniji i razumljiviji propis. Zakonom o posebnom porezu na primitke od samostalne djelatnosti i ostale primitke od 1. listopada 2009. uvedena je obveza plaćanja posebnog poreza na dohodak od kapitala i na dohodak od osiguranja. Najvažnije izmjene Pravilnika o porezu na dohodak (NN 146/09.) odnose se na uvođenje OIB-a, koji od 1. siječnja 2010. na svim propisanim obrascima zamjenjuje matični broj građana, matični broj i sistemski broj za strance. U razdoblju plaćanja posebnog poreza primjenjuju se izmijenjeni obrazac IP, obrazac ID-1 i Potvrda o isplaćenim primicima. U ove je obrasce dodana nova kolona u kojoj se iskazuju podaci o obračunatom i plaćenom posebnom porezu. Upitno je koliko se uopće isplatilo uvođenje „kriznog“ poreza jer uza sve milijune koje je država prikupila, s druge strane povećao se pad potrošnje što je nanijelo veliku štetu gospodarstvu, porasla je nelikvidnost, a mnogi su mišljenja kako je krizni porez dodatno utjecao i na porast nezaposlenosti. Iako i nadalje postoje svi razlozi zbog kojih je došlo do uvođenja ovog poreza, potvrđuje se opravdanost prethodno navedenih kritika, pa se nameće pitanje nije li uvođenje kriznog poreza ipak bilo pogrešno? Nadalje, najznačajnije su se promjene dogodile 2010. godine kada je smanjen broj i snižene stope poreza na dohodak, ali su ukinute olakšice za premije osiguranja, zdravstvene usluge i stanovanje.

Od 1. srpnja 2010. uvedena je mogućnost poslodavcima da za svoje radnike, uz pristanak radnika, neoporezivo uplaćuju doprinose (premije) za dobrovoljno mirovinsko osiguranje. Poslodavci mogu za ove namjene neoporezivo uplatiti do 500 kn mjesečno po radniku odnosno do 6.000 kn godišnje (za 2010. do 3.000 kn po radniku). Dozvoljena je neoporeziva uplata za više proteklih mjeseci istog poreznog razdoblja. Ponekad se u stručnim raspravama ističe kako porez na dohodak u Hrvatskoj nije dovoljno progresivan, odnosno nedovoljno opterećuje bogate, pa slijedom toga gotovo nije niti bilo značajnijih razmatranja o mogućem uvođenju proporcionalnog poreza.³⁸

2011. do danas

Unatoč razmjerno malom udjelu poreza na dohodak u ukupnim poreznim i proračunskim prihodima konsolidiranog državnog proračuna, Hrvatska slovi za jednu od najopterećenijih zemalja porezom na dohodak u Europi. Pogotovo je to slučaj kada je riječ o najvišoj stopi poreza na dohodak. U Hrvatskoj je ona 40% i iznad je prosječne najviše porezne stope u EU od 37,68%, a samo malo ispod prosječne najviše porezne stope zemalja OECD-a od 41,58%. Isto tako vidljivo je da Hrvatska ima vrlo nisku granicu za primjenu najviše porezne stope poreza na dohodak. Prihod od poreza na dohodak u Hrvatskoj ima vrlo mali udio u ukupnim poreznim i proračunskim prihodima Državnog proračuna.

Kao što je navedeno u osnovnim smjernicama novog državnog proračuna prihodi su određeni blagim ubrzanjem gospodarske aktivnosti, uzimajući u obzir promjene poreznih politika koje su usvojene prethodne godine te povećanjem apsorpcije EU fondova. Za porez na dohodak (2,1 milijarda kuna) predviđen je rast od 2,0 %.

³⁸ <http://finance.hr/povijest-poreza-na-dohodak-u-rh/>

Državni proračun (mil. HRK)	2014.	Prijedlog					Razlika 2016. - 2015.	Indeks 2016./ 2015.	Razlika 2017. - 2016.	Razlika 2018. - 2017.
		Plan 2015.	2015.	plana 2016.	Projekcija 2017.	Projekcija 2018.				
UKUPNI PRIHODI	114.734	108.191	109.756	114.919	117.665	123.458	5.163	104,7	2.746	5.793
Prihodi poslovanja	114.044	107.741	109.111	114.316	116.981	122.876	5.205	104,8	2.665	5.895
Porezni prihodi	63.074	65.803	68.015	68.864	70.419	72.252	849	101,2	1.555	1.833
Od čega:										
dohodak	1.402	1.991	2.068	2.110	2.173	2.252	42	102,0	63	80
dobit	5.658	6.044	6.244	6.023	6.178	6.322	-221	96,5	155	144
PDV	40.923	42.221	43.578	44.438	45.800	47.388	860	102,0	1.362	1.588
trošarine	12.846	13.464	13.923	14.048	13.973	13.932	124	100,9	-74	-41
carine	425	348	419	478	499	522	59	114,1	21	22
ostalo	1.820	1.735	1.783	1.767	1.796	1.836	-15	99,1	29	40
Doprinosi	41.702	23.218	22.853	22.128	22.729	23.587	-726	96,8	601	858
Pomoći	2.320	7.088	4.958	9.744	10.307	13.603	4.786	196,5	563	3.296
Ostali prihodi	6.949	11.632	13.284	13.581	13.526	13.433	296	102,2	-54	-93
prihodi od imovine	2.764	2.714	2.780	2.558	2.488	2.307	-222	92,0	-70	-181
prih. admin. i upr. pristojbi	3.424	2.575	3.597	3.368	3.413	3.478	-229	93,6	44	65
prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a	0	4.339	5.161	5.808	5.808	5.808	646	112,5	0	0
ostali prihodi	762	2.004	1.746	1.847	1.818	1.840	101	105,8	-29	22
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	690	451	645	603	684	582	-42	93,5	81	-102

Izvor: Državni proračun i financijski planovi izvanproračunskih korisnika za 2016. i projekcije za 2017. i 2018.

Prema novoj UHY studiji, međunarodne računovodstvene i konzultantske mreže, hrvatski radnici s nižim primanjima su jedni od onih koji imaju koristi od smanjenja poreza na dohodak u posljednja dva desetljeća.

Istraživanje pokazuje da je efektivna stopa poreza na dohodak za hrvatske građane s nižim primanjima u posljednjih dvadeset godina pala po bržoj stopi (12 postotnih poena dolje - s 32% u 1996. godini na 20% u 2016. godini) od globalnog prosjeka (11 postotnih poena dolje, s 27% na 16%).

Smanjenje poreza na dohodak u Hrvatskoj je u skladu s većinom drugih europskih gospodarstava, gdje je u prosjeku stopa smanjena za 12 postotnih poena u odnosu na 1996. - sa 31% na 19%.

UHY Studija pokazuje kako Hrvatska spada među 10 država s najvećom tendencijom smanjivanja poreza na dohodak.

Međutim, radnici u Hrvatskoj s visokim primanjima mogu primijetiti da su njihove porezne stope porasle 4 postotna poena, sa 35% prije dvadeset godina na 39% u 2016. godini.³⁹

3.2 Pravna regulativa poreza na dohodak

Tablica 6. Zakoni, pravilnici i posebni pravilnici po kojima je uređen Porez na dohodak

Zakon o porezu na dohodak	Pravilnik	Posebni pravilnici
NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH-NN 120/13, 125/13, 148/13, 83/14, 143/14 i 136/15	NN 95/05, 96/06, 68/07, 146/08, 2/09, 9/09-ispr., 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 79/13, 160/13, 157/14 i 137/15	48/05, 143/06, 148/09, 61/12, 160/13 i 137/15

Izvor: Institut za javne financije, Hrvatski porezni sustav

Zakon o porezu na dohodak je na snazi i primjenjuje se od 1. siječnja 2016., dok pravilnik i posebni pravilnici o porezu na dohodak sun a snazi i primjenjuju se od 1. siječnja 2018. godine.

Zakon o porezu na dohodak sastoji se od 11 djelova u kojima su detaljno opisane temeljne odredbe, utvrđivanje dohotka, porezni gubitak, osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka, postupak za utvrđivanje i naplatu godišnjeg poreza, utvrđivanje i plaćnje predujma poreza, posebne olakšice, oslobođenja i poticaji, dostavljanje izvješća i druge obveze, postupovna odredba, prekršajne odredbe te prijelazne i završne odredbe.

Pravilnik o porezu na dohodak se sastoji od 10 djelova te sadrži temeljne odredbe, utvrđivanje godišnjeg dohotka, utvrđivanje konačnog dohotka i konačnog poreza na dohodak, utvrđivanje zajedničkog dohotka, izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja, utvrđivanje inozemnog dohotka, ostale obveze u postupku oporezivanja, registar poreznih obveznika, dostavljanje izvješća i druge obveze te prijelazne i završne odredbe.

³⁹ <http://www.poslovni.hr/hrvatska/hrvatski-radnici-s-nizim-primanjima-imaju-koristi-od-smanjenja-poreza-na-dohodak-323031>

3.3 Uloga poreza na dohodak u poreznom sustavu RH

Porezom na dohodak oporezuje se dohodak pojedinca, u pravilu prema progresivnim poreznim stopama. Upravo je to njegovo glavno obilježje jedna od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak, jer se zbog toga može prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca. Njegovom se primjenom i unošenjem progresivnosti, sustav može učiniti pravednijim. Iz tog razloga je u najvećem broju zemalja jedan od osnovnih poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Tako se porez na dohodak sa stajališta pravednosti smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.⁴⁰ Karakterizira ga progresivnost odnosno, smatra se pravednijim jer one porezne obveznike koji imaju manje, njih se oporezuje s manjom poreznom stopom dok one koji imaju više njihova porezna stopa je u pravilu viša.

Moć fiskalnog sustava da preraspodjeljuje dohodak obično se opisuje promjenom nejednakosti dohotka u tranziciji od dohotka prije poreza i naknada do dohotka poslije poreza i naknada. Fiskalni sustav smanjuje (povećava) dohodovnu nejednakost ako su relativni neto dobitci koje stvara veći (manji) za one s niskim nego za one s visokim dohocima. To različito tretiranje nejednakih – dohodovno siromašnih i bogatih – zove se vertikalna nejednakost.

Horizontalna nejednakost, pak, odnosi se na nejednako postupanje s jednakima.⁴¹

Postoji još jedan koncept – rerangiranje⁴², koje opisuje zamjenu pozicija na dohodovnoj ljestvici uzrokovanu fiskalnim sustavom.

Raspodjela poreza na dohodak je uređena Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Porez na dohodak dijeli se između države, općine, grada i županije, osim prihoda od poreza na dohodak po osnovi kamata na štednju što je prihod državnog proračuna.

⁴⁰ Kenser Škreb. M. (2004): Financijska teorija i praksa, str. 141.

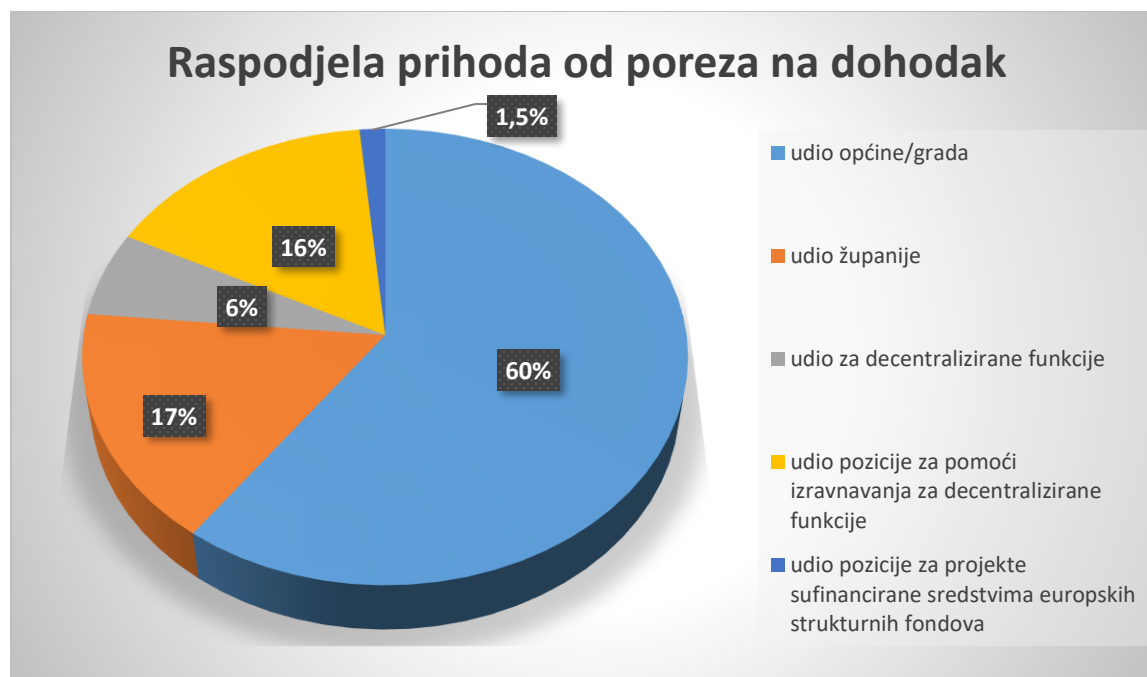
⁴¹ To se događa kada osobe A i B imaju jednak dohodak prije PN, ali različit dohodak poslije PN.

⁴² Na primjer, ako osoba C ima veći dohodak prije PN od osobe D, ali manji dohodak poslije PN.

Raspodjeljuju se na:

- udio općine, odnosno grada 60,0%,
- udio županije 17%,
- udio za decentralizirane funkcije 6,0%,
- udio pozicije za pomoći izravnivanja za decentralizirane funkcije 16,0%,
- udio pozicije za pomoći za projekte sufinancirane sredstvima europskih strukturnih i investicijskih fondova čiji su nositelji općine, gradovi i županije, odnosno pravne osobe u njihovu većinskom vlasništvu ili suvlasništvu i ustanovama čiji su osnivači 1,5%.⁴³

Graf 3. Raspodjela prihoda od poreza na dohodak

Izvor: izrada autora na osnovi podataka iz članka 45. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Ministar Marić: “Sav prihod od poreza na dohodak prepušta se jedinicama lokalne i područne samouprave.” Ministar financija Zdravko Marić održao je u Banskim dvorima konferenciju za

⁴³ Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, čl.45. (NN 100/15)

medije na kojoj je dodatno pojasnio Prijedlog zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Istaknuo je da se ovim Zakonom namjerava na jednostavniji, razumljiviji i pravedniji način definirati sustav raspodjele prihoda od poreza na dohodak, sustav fiskalnog izravnanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te sustav financiranja decentraliziranih funkcija.

Ministar Marić kazao je da je raspodjela prihoda od poreza na dohodak pojednostavljena, s obzirom da je Zakonom utvrđena jedinstvena raspodjela na način da je udio općine, odnosno grada u ukupnom prihodu od poreza na dohodak 60%, udio županije 17%, udio za decentralizirane funkcije 6% te udio za fiskalno izravnanje 17%. „Ukupni neto efekt predloženog zakona bit će 1,4 milijarde kuna“, dodao je.

Provedbom ovog zakona, naglasio je ministar financija, sav prihod od poreza na dohodak prepusta se jedinicama lokalne i područne samouprave. „Od toga će za gradove ukupna korist biti nešto manja od 700 milijuna kuna, za županije gotovo 300 milijuna kuna, a općine oko 350 milijuna kuna“, zaključio je ministar financija Zdravko Marić.⁴⁴

Prihod poreza na dohodak

U prvom polugodištu 2017. godine prikupljeno je 1,1 milijarda kuna prihoda od poreza na dohodak, što čini 55,6% godišnjeg plana. U odnosu na isto razdoblje 2016. godine prihod od poreza na dohodak manji je za 8,3%. Smanjenje prihoda od poreza na dohodak rezultat je provedene porezne reforme kojom je povećan raspoloživi dohodak za najveći dio poreznih obveznika.

Glavne promjene u sustavu poreza na dohodak odnose se na smanjenje poreznih stopa s 25% na 24% i sa 40% na 36%, uz povećanje jedinstvenog osnovnog osobnog odbitka na 3.800 kuna i uvođenje jedinstvenog poreznog razreda od 17.500 kuna. Osim toga, povećan je i osobni odbitak za djecu te druge uzdržavane članove. Također, dodatno se umanjuje porezna obveza za 50 posto za umirovljenike, osobe na potpomognutom području prve skupine (PP1) te u gradu Vukovaru.

⁴⁴ <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-maric-sav-prihod-od-poreza-na-dohodak-prepusta-se-jedinicama-lokalne-i-podrucne-samouprave/22517>

Stopa poreza na dohodak od 12% zadržava se samo kod konačnog oporezivanja dohotka od imovine i kapitala te osiguranja. Uz to, dohodak od nesamostalnog i samostalnog rada te drugi dohodak se zbrajaju te podliježu godišnjem obračunu.⁴⁵

Tablica 7. Prihod od poreza na dohodak te ukupni prihod od poreza za razdoblje 2007.-2017.god. (u 000 kn)

GODINA	PRIHOD OD POREZA NA DOHODAK	PRIHOD OD POREZA
2007.	1.772.708	64.234.530
2008.	1.687.502	69.572.699
2009.	1.399.411	63.678.926
2010.	1.201.546	62.856.582
2011.	1.307.486	61.422.186
2012.	1.269.525	64.693.898
2013.	1.372.698	63.044.946
2014.	1.401.941	63.074.040
2015.	1.990.890	65.802.725
2016.	2.231.999	71.691.497
2017.	2.026.519	72.793.220

Izvor: Ministarstvo financija, 2007.-2017.

Iz tablice možemo uočiti kako su se prihodi od poreza na dohodak od 2007. do 2010. godine vidljivo smanjivali, no od 2013. godine bilježi se porast prihoda pa sve do danas. Najveći prihod ostvario se 2016. godine i iznosio je 2.231.999 kn. Što se tiče ukupnih prihoda od poreza, slična je situacija. Od 2008. godine pa do 2011. godine se može uočiti pad te nakon toga rast prihoda. 2017. godine je ostvaren najveći prihod od poreza te je iznosio 72.793.220 (000) kn.

⁴⁵ <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2017-godina>

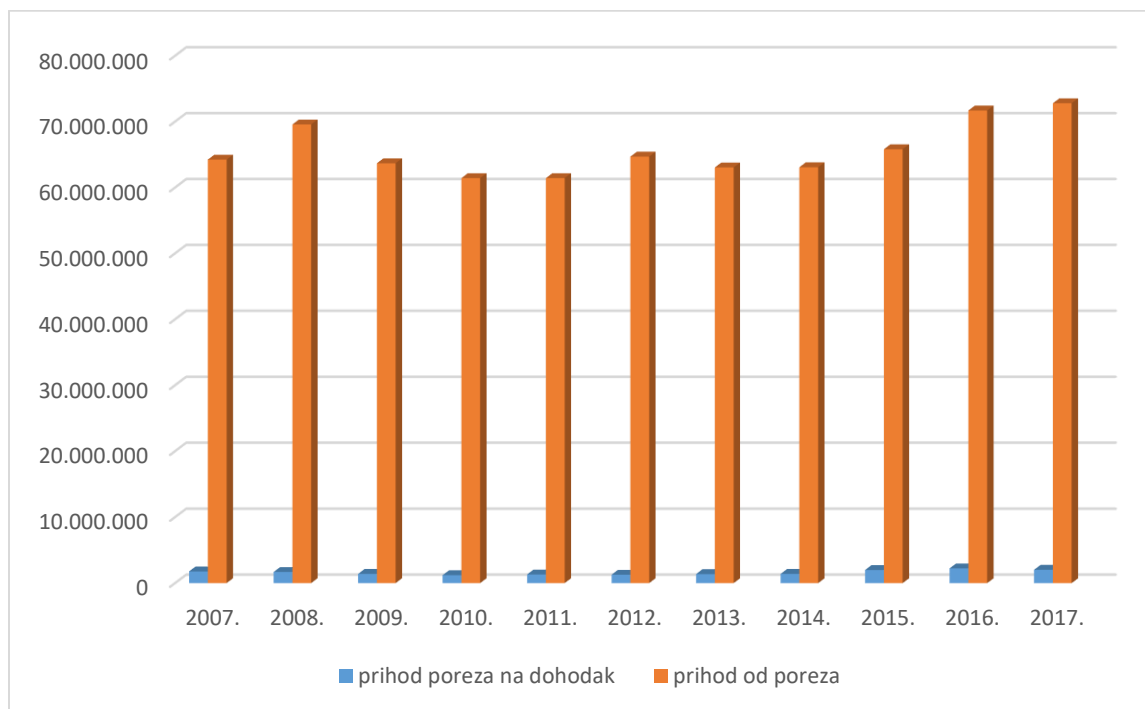
Tablica 8. Udio prihoda od poreza na dohodak u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2007. do 2017. godine

GODINA	UDIO PRIHODA OD POREZ NA DOHODAK
2007.	2,76%
2008.	2,43%
2009.	2,20%
2010.	1,91%
2011.	2,13%
2012.	1,96%
2013.	2,18%
2014.	2,22%
2015.	3,03%
2016.	3,11%
2017.	2,78%

Izvor: vlastiti izračun

Iz tablice vidljivo je da je udio prihoda od poreza na dohodak značajno smanjen u razdoblju od 2007. do 2010. godine. Godine 2007. udio prihoda od poreza na dohodak iznosio je 2,76% dok 2010. godine iznosi 1,91%. Najveći udio prihoda od poreza na dohodak ostvario se 2016. godine te je iznosio 3,11%.

Graf 4. - Kretanje prihoda poreza na dohodak i ukupnog prihoda od poreza u razdoblju 2007.-2017. (u milijardama kuna)

Izvor: obradio autor na temelju Ministarstvo financija (2007.-2017.)

Udio poreza na dohodak Hrvatske u odnosu na zemlje EU

Prema podacima Europske komisije (EK) Hrvatska ima daleko najmanji udio poreza na dohodak u ukupnim prihodima opće države u odnosu na ostale zemlje članice Europske unije (EU). Drugim riječima, u prosjeku u zemljama članicama porez na dohodak čini oko 21,1% ukupnih prihoda, dok u Hrvatskoj čini svega 8,0% ukupnih prihoda opće države. Dosadašnja istraživanja pokazala su i da je porezno opterećenje dohotka od samostalnog i nesamostalnog rada neravnomjerno raspoređeno, što nije u skladu sa načelom pravednosti u oporezivanju. Oporezivanje dobiti tvrtki karakteriziraju relativno niske zakonske i efektivne porezne stope koje su povezane uz primjenu izdašnih olakšica i poticaja, ali njihova je iskorištenost slaba.⁴⁶

⁴⁶ Šimurina. N. (2015): Zaposlimo Hrvatsku – Strateške smjernice za rast zaposlenosti, HGK, str. 137.

4. ZAKLJUČAK

Porez na dohodak je relativno novi porezni oblik, no bez obzira na to danas predstavlja jedan od najznačajnijih poreznih oblika svakog suvremenog poreznog sustava. Zakonom o porezu na dohodak i Pravilnikom o porezu na dohodak u Hrvatskoj je regulirano utvrđivanje, obračunavanje i plaćanje poreza na dohodak.

Što se tiče modela oporezivanja dohotka Hrvatska primjenjuje jedinstveni sintetičko-germanski tip oporezivanja dohotka s osnovicom koja predstavlja zbroj svih prihoda ostvarenih tijekom jednog poreznog razdoblja.

U Hrvatskoj se oporezuje šest izvora dohotka, a to su nesamostalni rad, samostalna djelatnost, imovina i imovinska prava, kapital, osiguranje i drugi dohoci. Sustavi oporezivanja dohotka konstantno su izloženi određenim reformama i upravo te stalne izmjene su njihova najznačajnija karakteristika.

Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj može se promatrati u 4 razdoblja, a vežu se uz uvođenje novih Zakona o porezu na dohodak. Prvo razdoblje je 1994.- 2000. godine, drugo razdoblje je 2001.- 2004. godine, treće 2005.- 2010. godine te četvrto razdoblje od 2011. do danas.

LITERATURA

1. Hrvatski fiskalni sustav, Šimović J., Arbutina H., Mijatović N., Rogić Lugarić T., Cindar S.
2. Jelčić, Ba: Javne financije, RRiFPlus, Zagreb, 2001. god.
3. Jelčić. B.: Porezi; Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, 2011.god.
4. Kenser Škreb. M. (2004): Financijska teorija i praksa
5. Nastavni materijali iz kolegija Porezni sustavi, Renko Letnić
6. Petersen, H-G.: Finanzwissenschaft I., Kohlhammer, Stuttgart i dr., 1988.god.
7. Šimurina. N. (2015): Zaposlimo Hrvatsku – Strateške smjernice za rast zaposlenosti, HGK
8. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 100/15)

Web stranice:

Digital Nomad Europe: <https://digitalnomadeurope.com/income-tax-rates-european-union/>

Europa.eu: https://europa.eu/european-union/topics/taxation_hr

https://europa.eu/european-union/index_hr

https://europa.eu/youreurope/citizens/work/taxes/income-taxes-abroad/luxembourg/index_en.htm

Fin projekt: <http://finprojekt.hr/2017/04/18/oporezivanje-dohotka-od-imovine-i-osiguranja/>

Financijski klub: <http://finance.hr/povijest-poreza-na-dohodak-u-rh/>

Institut za javne financije: <http://www.ijf.hr/>

Ministarstvo financija: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2017-godina>

Moj bankar: <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Porezna-stopa>

Porezna uprava: www.porezna-uprava.hr

http://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/PorezNaDobitPoreznaOsnovica.aspx

Poslovni hr:

http://www.poslovni.hr/media/article_upload/files/f5/f58326da288c4995b2de22a2354ca60d.pdf

<http://www.poslovni.hr/hrvatska/hrvatski-radnici-s-nizim-primanjima-imaju-koristi-od-smanjenja-poreza-na-dohodak-323031>

Večernji list: <https://www.vecernji.hr/vijesti/hrvatska-ima-veci-i-pdv-i-porez-na-dohodak-od-konkurencije-498497>

Vlada RH: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-maric-sav-prihod-od-poreza-na-dohodak-prepusta-se-jedinicama-lokalne-i-podrucne-samouprave/22517>

Zakon hr: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

PRILOZI

Popis tablica:

- Tablica 1. Države koje imaju jedinstvenu poreznu stopu
- Tablica 2. Države koje imaju dvije porezne stope
- Tablica 3. Ostale države članice Europske unije i njihove
- Tablica 4. Mjesečne i godišnje porezne stope u Republici Hrvatskoj
- Tablica 5. Prihod od poreza na dohodak te % udio u BDP-u, poreznim, javnim i poreznim prihodima za razdoblje 2001.-2004. god
- Tablica 6. Zakoni, pravilnici i posebni pravilnici po kojima je uređen Porez na dohodak
- Tablica 7. Prihod od poreza na dohodak te ukupni prihod od poreza za razdoblje 2007.-2017.god. (u 000 kn)
- Tablica 8. Udio prihoda od poreza na dohodak u prihodu od svih poreza u razdoblju od 2007. do 2017. godine

Popis grafova:

- Graf 1. – Razine poreza koji se odnose na zaposlenike kao postotak bruto plaće od USD 30,000 1996.-2016.
- Graf 2. – Promjene u stopama poreza na dohodak za pojedinca koji zarađuje USD1,000,000 u europskim zemljama 1996-2016
- Graf 3. - Raspodjela prihoda od poreza na dohodak
- Graf 4. - Kretanje prihoda poreza na dohodak i ukupnog prihoda od poreza u razdoblju 2007.-2017. (u milijardama kuna)

SAŽETAK

Porez na dohodak je porezni oblik koji obuhvaća dohodak svih fizičkih osoba te se utvrđuje i plaća prema odredbama Zakona o porezu na dohodak i izravni je porez. Ima svoje prednosti i nedostatke. Razvio se u Engleskoj krajem 18. stoljeća. Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Tri osnovna oblika ovog poreza su engleski, romanski te germanski tip. Svaka zemlja članica unutar Europske unije ima svoj nacionalni sustav oporezivanja. Porezna stopa utvrđuje se u postotku od porezne osnovice. U RH porez na dohodak plaća se po stopi od 12% na poreznu osnovicu do visine 2.200,00kn, po stopi od 25% na razliku porezne osnovice između 2.200,00kn i 13.000,00kn te po stopi od 40% na poreznu osnovicu iznad 13.200,00kn. Raspodjela poreza na dohodak uređena je Zakonom o financiranju jedinica lokalne i regionalne samouprave. Porez na dohodak dijeli se između države, općine, grada i županije.

Ključne riječi: porez na dohodak, porezni obveznik i porezna stopa

SUMMARY

Income tax is a tax form that covers the income of all natural persons and is determined and paid according to the provisions of the Income Tax Act and it is a direct tax. It has advantages and disadvantages. It was developed in England at the end of the 18th century. A taxpayer is a natural person who realizes income. The three basic forms of this tax are English, Roman and German. Each member country within the European Union has its own national taxation system. The tax rate is established in percentage of the tax base. In Croatia, income tax is paid at the rate of 12% on the tax base up to the amount of 2.200,00kn, at a rate of 25% on the remainder between the tax base between 2.200,00kn and 13.000,00kn and at the rate of 40% on the tax base above 13.200,00kn. The distribution of income tax is regulated by the Law on Financing Local and Regional Self-Government Units. Income tax is shared between the state, the municipality, the city and the county.

Key words: income tax, taxpayer and tax rate